



De etiketeisen

In dit document worden de etiketeisen van honing en mede behandeld. Ze zijn onderdeel van de keuringseisen van de nbv

1 De etiketeisen van honing

De volgende aanduidingen moeten volgens het **Warenwetbesluit Etikettering van levensmiddelen** en volgens het **Warenwetbesluit honing** verplicht op het etiket vermeld staan:

1. De naam van het product

Op het etiket moet de aanduiding **honing** vermeld staan. Toevoegingen als bloemen-, voorjaars- en zomerhoning zijn toegestaan. Op het etiket mag ook de soortnaam staan (koolzaadhoning, lindehoning), mits er voldoende pollen van de desbetreffende plantensoort in de honing aanwezig zijn (zie pagina 5-10).



De aanduiding raatbrokken in honing / brokhoning

Een pot honing met een stuk raathoning erin moet aangeduid worden als **raatbrokken in honing** of als **brokhoning** (zie voor verdere uitleg hoofdstuk 6)

Let op!

Als bij raatbrokken in honing / brokhoning de vloeibare honing en het stuk raathoning verschillend van soort zijn, dan moeten beide soorten op het etiket vermeld staan.



De aanduiding raathoning

Bij raathoning moet op het etiket de aanduiding **raathoning** staan, zoals **Nederlandse raathoning, Nederlandse heideraathoning.**

Niet toegestane aanduidingen

Op het etiket mogen geen aanduidingen staan die voor de consument misleidend zijn. Vandaar dat de onderstaande aanduidingen niet zijn toegestaan:

- Bijenhoning
- Echte honing
- Imkershoning / Honing van de imker
- Natuurzuivere honing
- Koud geslingerd
- Honing is een natuurproduct
- 100% Natuurlijke honing

Enkele voorbeelden van etiketten die niet correct zijn:



Zuivere en Bijenhoning zijn niet toegestaan.



Echte en zuiver zijn niet toegestaan.

Opmerking:



De aanduidingen **honingdauwhoning**, **lekhoning**, **pers honing**, **slingerhoning** mogen op het etiket staan. Het is niet verplicht. De aanduiding **bakkershoning** is wel verplicht.

Medicinale aanduidingen

Medicinale aanduidingen zoals **uitstekend tegen verkoudheid** en **goed voor de Spijsvertering** mogen niet op het etiket vermeld worden.

De werking van honing is niet zodanig, dat deze beweringen op het etiket gezet mogen worden.

Op gezondheid gerichte aanduidingen

Op gezondheid gerichte aanduidingen zijn eveneens niet toegestaan.

Voorbeelden:

- Deze honing is rijk aan vitaminen, mineralen en enzymen.

- Deze honing bevat vitamine C, D, eiwitten etc.

Dit soort aanduidingen mogen alleen, als de hoeveelheid en het percentage van de dagelijks benodigde hoeveelheid in één portie of in 100 gram wordt vermeld.

Alleen een onderzoek kan hierover uitsluitsel geven.

Overige ongewenste aanduidingen

Voorop staat duidelijkheid. De klant moet kunnen begrijpen wat hij koopt. Als dit niet het geval is, dan mogen er aftrekpunten worden gegeven. De keurmeester moet dit met de coördinator overleggen.

Voorbeeld:

Bij de aanduiding **crème-melange-honing** is het niet duidelijk uit welke honingsorten deze melange is samengesteld. In plaats van **melange** kan men beter de aanduiding **bloemenhoning** gebruiken. Daaronder kan men dan nog eens de aanduiding **crèmehoning** vermelden. Dit is voor de consument veel duidelijker.

2. Het land van herkomst

Het land van herkomst moet eveneens op het etiket staan. Dus bij ons moet op etiket de aanduiding **Nederlandse** staan (Nederlandse honing, Honing uit Nederland, Nederlandse zomerhoning, Nederlandse lindehoning).

Honing uit Arnhem mag, maar dan moet er wel ergens anders op het etiket de aanduiding **Nederlandse honing** te lezen zijn.



De aanduidingen **EU-honing** of **honing uit de EU** zijn op een Nederlandse keuring niet toegestaan. Op een Nederlandse keuring wordt Nederlandse honing gekeurd. Als één van deze aanduidingen op het etiket voorkomt dan betekent dit, dat de honing een mengsel is en uit één of meer landen van de EU afkomstig is. Het hoeft dan niet per se Nederlandse honing te zijn. Deze aanduidingen zijn bedoeld voor bedrijven en importeurs.

Opmerking:

Mochten er buitenlandse inzendingen zijn, dan moet de naam van het desbetreffende land op het etiket vermeld staan (Duitse honing, Belgische honing). Verder dient elke buitenlandse deelnemer zich te houden aan de regels van dit keuringsreglement.

3. De gewichtsaanduiding

De inhoud moet op het etiket in grammen vermeld worden.
De inhoud mag met **gram** en **g** (zonder punt) aangegeven worden.
De aanduiding **gr** is volgens het Système International (SI-stelsel) niet toegestaan.
Dus: **450 gram** of **450 g**
Het aanduiding **inhoud:** hoeft er niet bij; het mag wel.



Het **e-teken** mag niet worden gebruikt. Dit is enkel en alleen voorbehouden aan gecontroleerde afvulsystemen bij grote bedrijven.

De gewichtsaanduiding van raathoning

Het juiste gewicht van het stuk raathoning moet op het etiket vermeld worden.

4. De naam en het adres van de imker of het imkerbedrijf

De naam en het volledige adres van de imker moeten op het etiket staan (dus: **naam, straatnaam, postcode en plaats**). Voor personen en bedrijven die ingeschreven staan



bij de Kamer van Koophandel zijn de handelsnaam en de plaats van vestiging voldoende

5. De houdbaarheidsaanduiding

(Voedsel en Waren Autoriteit - wijziging 15 juli 2009)

Er zijn twee houdbaarheidsaanduidingen mogelijk:

1. Ten minste houdbaar tot:
2. Ten minste houdbaar tot einde:

1. Ten minste houdbaar tot:

Achter deze aanduiding moet de houdbaarheidsdatum worden aangegeven in de volgorde **dag - maand - jaar**.

De houdbaarheidsdatum kan op verschillende manieren worden aangegeven:

- De dag moet worden aangegeven met een getal van 2 cijfers:
01, 11, 24, 30.
- De maand moet worden aangegeven met de gebruikelijke naam, een afkorting of met een getal bestaande uit 2 cijfers.
Januari kan worden aangegeven met **januari , jan. of 01**
December kan worden aangegeven met **december, dec. of 12**
- Het jaar moet worden aangegeven met het gehele jaartal of de laatste 2 cijfers van het jaartal. Een jaar als 2012 kan worden aangegeven met **2012** of met **12**.

Een datum als 5 augustus 2012 mag dus op de volgende manieren op het etiket staan:

- Ten minste houdbaar tot: 5 augustus 2012
- Ten minste houdbaar tot: 5 aug. 12
- Ten minste houdbaar tot: 05-08-2012
- Ten minste houdbaar tot: 05-08-12

De aanduiding **Ten minste houdbaar tot:** moet voluit op het etiket staan.
Een afkorting is niet toegestaan.

2. Ten minste houdbaar tot einde:

Een kortere datumaanduiding op het etiket mag, maar dan moet men wel deze aanduiding gebruiken.

Als de houdbaarheid van de honing **tussen de 3 en de 18 maanden** ligt, dan moet men **de maand en het jaar** op het etiket vermelden.

Voorbeelden:



- Ten minste houdbaar tot einde: augustus 2012
- Ten minste houdbaar tot einde: aug. 12
- Ten minste houdbaar tot einde: 08-2012
- Ten minste houdbaar tot einde: 08-12

Als de houdbaarheid van de honing **meer dan 18 maanden** is, dan is een vermelding van alleen **het jaar** voldoende.

Ook hier komt vooraf de aanduiding **Ten minste houdbaar tot einde:**
(Ten minste houdbaar tot einde: 2012).

De aanduiding **Ten minste houdbaar tot einde:** moet voluit op het etiket staan.
Een afkorting is niet toegestaan.



Advies:

Gebruik de houdbaarheidsaanduiding **Ten minste houdbaar tot:** met dag, maand en jaar. Dan is het altijd goed.

Opmerkingen:

- **Bij het bepalen van de houdbaarheidsdatum moet men uitgaan van de slingerdatum** van de honing.



- De houdbaarheidsdatum mag ook op het deksel of op de bodem staan, maar dan moet op het etiket achter de aanduiding **Ten minste houdbaar tot (einde)** : de verwijzing **zie deksel** of **zie bodem** staan.



Een datum op het deksel is toegestaan, mits op het etiket de aanduiding **Ten minste houdbaar tot (einde): zie deksel** staat.

- Twee verschillende datumaanduidingen op de pot zijn niet toegestaan. Dit komt wel eens voor bij een gebruikte deksel. Op de zijkant van zo'n deksel staat meestal een datum afgedrukt.
- Het aanbrengen van de houdbaarheidsdatum met een stempel is toegestaan.

6. De productiecode

De imker wordt geadviseerd enkele zaken bij te houden:

- De datum waarop hij/zij de honing heeft geslingerd.
- De hoeveelheid honing die hij/zij heeft geoogst.
- Uit welk gebied de honing afkomstig is.
- Uit welke stand/kasten de honing afkomstig is.
- Eventueel het vochtpercentage van de honing.



Bij een controle van het VWA is het handig als de imker, van elke partij honing die hij/zij geslingerd heeft, deze gegevens kan laten zien. Om diverse partijen te kunnen onderscheiden is hij/zij wettelijk verplicht een productiecode op het etiket te zetten. Deze productiecode kan bestaan uit cijfers en letters.

De imker mag de code zelf bepalen, als hij/zij maar aan de hand van de code kan nagaan om welke partij honing het gaat. Voor de consument hoeft de code niet duidelijk te zijn.

Opmerkingen:

- Als de productiecode op het etiket staat, dan hoeft men de aanduiding **code** of **productiecode** er niet bij te vermelden. Het mag wel.
- De code mag ook op het deksel, de bodem of op een andere plaats staan, als er maar naar wordt verwezen (**code: zie deksel, code: zie bodem**).
De aanduiding **code:** moet er dan wel bij.
- Het aanbrengen van de code met een stempel is toegestaan.

- De **slingerdatum** mag ook als code gebruikt worden.

Voorbeeld:

Voor de 1^e oogst in mei van 2011 van bijenstand 02 kan men de code **01051102** kiezen.



Een code op het deksel is toegestaan, mits op het etiket de

7. De botanische herkomst

De botanische herkomst mag op het etiket vermeld worden. De honing moet dan overwegend van één bepaalde plantsoort afkomstig zijn.

De imker moet hier wel héél zeker van zijn, want voor veel honingsoorten wordt namelijk geëist, dat er een bepaald percentage aan stuifmeelpollen van de aangegeven plant in de honing aanwezig moet zijn. Voor het percentage stuifmeelpollen zijn per plant Europese richtlijnen vastgesteld. Met een stuifmeelonderzoek is dit aan te tonen. In de bijlage (pagina B2) bevindt zich een pollenlijst. In deze lijst staan een aantal honingsoorten met bijbehorende pollenpercentages.

Advies:

Uit stuifmeelonderzoek is gebleken, dat het in Nederland moeilijk is om een honing van één plantensoort te oogsten. Het is daarom verstandiger om op het etiket **honing** of **bloemenhoning** te vermelden.

Hiermee voorkomt men conflicten met de Voedsel en Waren Autoriteit.

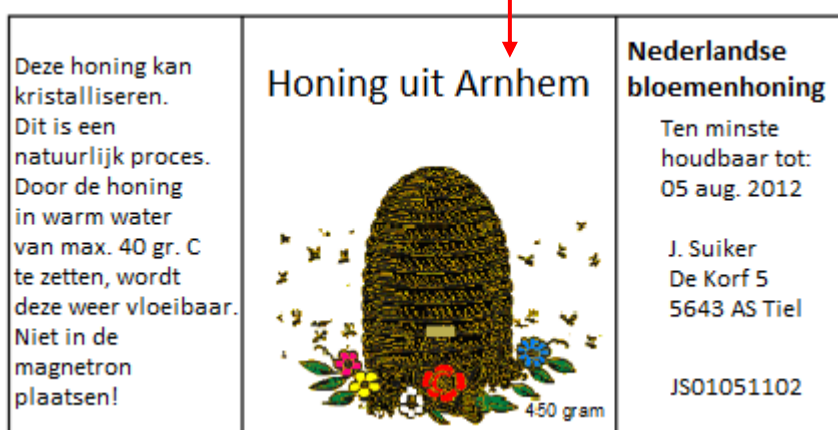
Mocht men toch willen weten wat voor soort honing men heeft, dan kan men de honing laten onderzoeken bij de **Studiegroep pollenonderzoek in honing**.

8. De geografische herkomst

De geografische herkomst mag op het etiket vermeld worden.

De honing moet dan volledig uit het aangegeven gebied afkomstig zijn.

Ook dit is met een stuifmeelonderzoek aan te tonen.



De geografische herkomst.

Opmerkingen:

- Een lijst met ingrediënten is voor honing niet vereist.

Bij samengestelde producten moeten de ingrediënten wel vermeld worden (honing met koninginnengelei, honing met walnoten).



- Op het etiket mag een opmerking over het verwarmen van de honing staan.
De aangegeven temperatuur mag niet meer dan 40 °C. zijn.

- Botulisme

Een waarschuwing voor botulisme bij kinderen die jonger zijn dan 1 jaar mag op het etiket vermeld worden, maar is niet verplicht.

Voorbeeld:

Honing is niet geschikt voor kinderen die jonger zijn dan 1 jaar.
Honing kan botulisme veroorzaken.

De etiketeisen voor mede

Op het etiket moet het volgende staan:

1. De naam van het product

Op het etiket moet **mede** staan.



De naam van
het product.

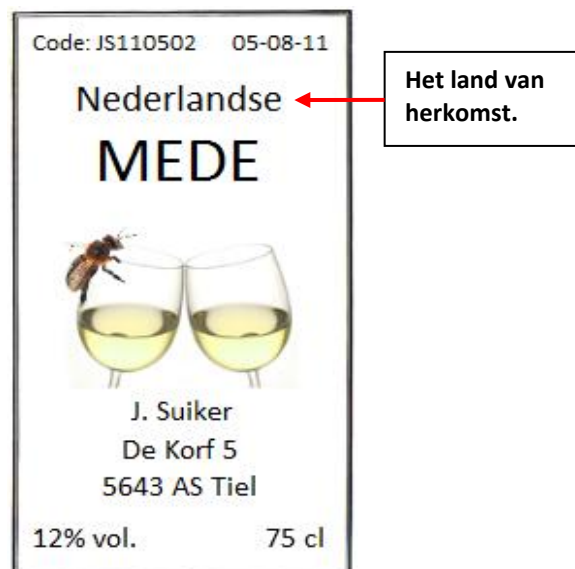
De aanduiding **honingwijn** is niet toegestaan. De aanduiding **wijn** is bestemd voor gegist druivensap. Een uitzondering is vruchtenwijn, daar zijn aparte regels voor opgesteld.

Voor honingwijn is zo'n uitzondering nooit bij het ministerie aangevraagd. Wel mag een omschrijving gebruikt worden in **de trant van alcoholhoudende drank op basis van honing**.



2. Het land van herkomst

Aangezien de mede in Nederland is gemaakt, moet op het etiket de aanduiding **Nederlandse** voorkomen (Nederlandse mede, Mede uit Nederland).



Opmerking:

Mochten er buitenlandse inzendingen zijn, dan moet de naam van het desbetreffende land op het etiket vermeld staan (Belgische mede en Duitse mede). Verder dient elke buitenlandse deelnemer zich te houden aan de regels van dit keuringsreglement.



3. De naam en het adres van de producent

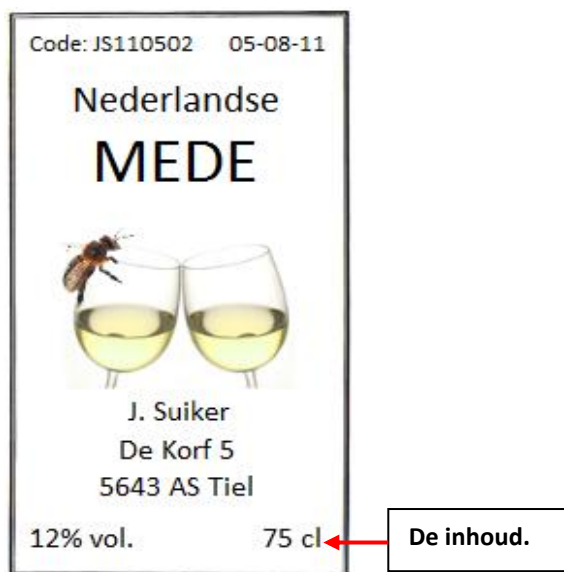
De volledige naam, het adres van de imker met de postcode moeten op het etiket staan. Voor personen en bedrijven die ingeschreven staan bij de Kamer van Koophandel zijn de handelsnaam en de plaats van vestiging voldoende.



4. De inhoud

De netto inhoud in volume-eenheden. Deze mag in liters, centiliters of in milliliters aangegeven worden (750 ml, 75 cl, 0,75 l).

De officiële afkortingen zijn: l, cl en ml (**kleine letters zonder punt**).





5. Het alcoholpercentage in volumeprocenten

Het volume wordt aangegeven met **vol.** (kleine letters met punt).

Het alcoholpercentage bij mede is niet altijd 12%. Het mag ook hoger of lager zijn.

6. De datum

Op het etiket moet **de afvuldatum** vermeld staan; de datum waarop de mede in de fles is gedaan.

Hierbij moeten **dag, maand** en **jaartal** worden aangegeven.

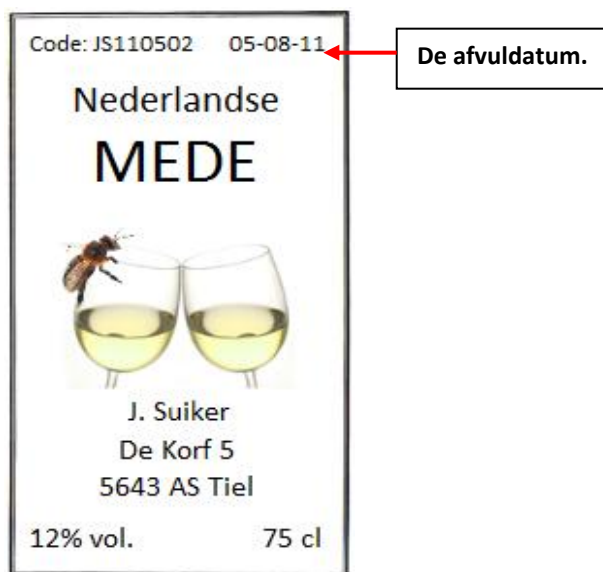
Een houdbaarheidsdatum met de aanduidingen **Ten minste houdbaar tot:.....** of **Ten minste houdbaar tot einde:.....** hoeft er niet op.

Voor de manier waarop de datum aangegeven wordt, gelden dezelfde voorschriften als voor honing (zie hoofdstuk 5.1 punt 5, pagina 5-6) bij **ten minste houdbaar tot:**).

Voorbeelden:

Als de afvuldatum 5 augustus 2011 is dan kunnen de onderstaande datumaanduidingen gebruikt worden:

- 05 augustus 2011
- 05 aug. 2011
- 05-08-2011
- 05-08-11



7. De productiecode

Net zoals bij honing moet er bij mede een code op het etiket staan.



Opmerkingen:

- De aanduiding **Code** of **Productiecode** hoeft men er niet bij te vermelden. Het mag wel.
- Het aanbrengen van de code met een stempel is toegestaan.

- De code mag ook op de dop, de bodem of op een andere plaats staan, als er maar naar wordt verwezen (**code: zie dop, code: zie bodem**).
De aanduiding **code**: moet er dan wel bij.
- Als code mag ook **de afvuldatum** gebruikt worden.
Zet er dan wel de aanduiding **code**: voor, want anders komt men bij een keuring in de war met de afvuldatum.

8. Alle ingrediënten

Alle ingrediënten die aan de mede zijn toegevoegd moeten op de fles staan. Dat kan op het etiket aan de voorkant van de fles, maar ook op een apart etiket aan de achterkant van de fles. Bij de ingrediënten moet ook **Nederlandse** en **de honingsoort(-en)** vermeld worden.

Voorbeeld:

<p>Ingrediënten: Nederlandse heidehoning, water, gist, appelsap, vanillesuiker, citroenzuur, tannine.</p>	<p>De aanduiding Nederlandse en de honingsoort moeten ook bij de ingrediënten staan.</p>
----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-------------------------------------------------------------------------------------------------

9. Ongewenste aanduidingen

Net als bij honing mogen er geen medicinale, op gezondheid gerichte of andere ongewenste aanduidingen, zoals zuivere honing of echte honing, op het mede-etiket vermeld worden